

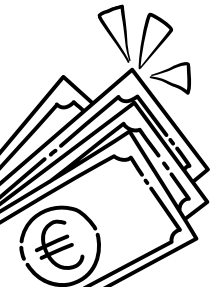
TILITIIKERI

Rahaopas nuorelle

OTA RAHAT HALTUUN!

Helppoja vinkkejä nuoren rahankäyttöön

YHTEENVETO

Raha kuuluu osaksi arkea, ja sen käyttöä oppii parhaiten kokeilemalla ja tekemällä pieniä päätöksiä itse. Sinun ei tarvitse eikä kuulukaan osata kaikkea heti. Kun opettelet säästämään, suunnittelemaan ja miettimään ostoksiasi, rakennat samalla hyviä taitoja tulevaisuutta varten.

Muista, että rahalla saa myös tehdä itselle kivoja ja tärkeitä asioita. **Tärkeintä on**, että sinä päätät, mihin rahasi käytät.

Mieti, mihin käytät rahasi, säästä osa tulevaisuutta varten ja vältä ostoksia vain siksi, että muutkin ostavat. Ole myös tarkkana somen, peliostosten, velan ja huijausten kanssa.

Varoitusmerkkejä, jotka voivat viitata huijaukseen:

- **Liian hyvä tarjous** – jokin todella arvokas tuote on lähes ilmainen
- **Kiireellä painostus** – “alennus loppuu 10 minuutin kuluttua”
- **Henkilötietojen pyytäminen** – salasanojen, pankkitietojen tai muiden henkilökohtaisten tietojen pyytäminen
- **Epäilyttävät linkit** – sivusto tai viesti vaikuttaa oudolta tai siinä on kirjoitusvirheitä

Jos jokin vaikuttaa epäilyttävältä, älä klikkaa linkkiä, maksa rahaa tai anna omia tietojasi. Kysy mieluummin vanhemmalta tai muulta luotettavalta aikuiselta!

Aluksi

Mitä yhteistä on kesätyöpalkalla, uudella puhelimella, mopolla, festarilipulla ja omalla ensimmäisellä asunnolla?
Kyllä – niihin kaikkiin liittyy **raha**.

Harva syntyy valmiilla rahataidoilla. Ne opitaan kokemusten, harjoittelun ja joskus myös virheiden kautta. Tämän oppaan tarkoituksena ei ole kertoa yhtä oikeaa tapaa käyttää rahaa, vaan tarjota tietoa, näkökulmia ja käytännön vinkkejä omien päätösten tueksi.

Kun ymmärrät rahan perusteita, opit myös paremmin vaikuttamaan omaan tulevaisuuteesi. **Rahataidot** ovat elämäntaitoja, jotka kulkevat mukanasi **nuoruudesta aikuisuuteen.**

Paras aika opetella rahataitoja on **tänään**.

Mukavia lukuhetkiä ja menestystä matkallasi kohti fiksumpia rahapäätöksiä!

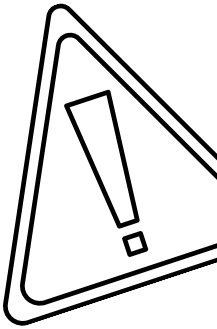
Sisältö

Mistä rahaa tulee?	4
Mihin raha helposti kuluu?	5
Tarve vai halu?	6
Tee budjetti	8
Säästäminen - Miksi se on tärkeää?	10
Somen vaikutus	11
Pelaaminen ja digiraha	13
Kaverit ja raha	15
Tunnista huijaukset	18
Yhteenveto	20

9. Tunnista huijaukset

Netissä vastaan tulee paljon erilaisia arvontoja, tarjouksia ja viestejä. Kaikki ei kuitenkaan ole välttämättä sitä miltä ne näyttävät. **Huijauksissa** tarkoituksena voi olla rahan tai henkilökohtaisten teitojen saanti.

Huijausta voi olla esimerkiksi verkkokauppa, jossa myydään todella halpoja tuotteita tai viesti, jossa luvataan palkintoa.

Rahojen loppuessa saattaa lainan pyytäminen vaikuttaa helpolta ratkaisulta, jotta voi ostaa jotakin tai osallistua kavereiden kanssa tekemiseen.

Velan ottamista kannattaa kuitenkin **pyrkiä välttämään**. Jos lainaat rahaa, joudut maksamaan sen takaisin myöhemmin, jolloin se on pois seuraavasta esim. viikko- tai kuukausirahasta.

Pienikin velka voi tuntua ikävältä, jos rahaa ei myöhemmin olekaan tarpeeksi velan takasinmaksuun.

1. Mistä raha tulee?

Rahaa voi tulla nuorelle monesta eri lähteestä. Kaikki tulot eivät ole säännöllisiä, eikä rahaa tarvitse saada paljon, jotta sen käytön opettelusta olisi hyötyä. Tärkeintä on tietää, **paljonko** rahaa saat ja **mistä** se tulee.

Tässä muutamia esimerkkejä **tyypillisistä** nuoren **rahanlähteistä**:

- *Viikko- tai kuukausiraha*
- *Lahjat*
- *Kesätyöt*
- *Kotitöistä saadut rahat*
- *Vanhojen tavaroiden myynti*

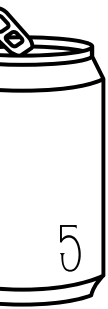

2. Mihin raha helposti kuluu?

Rahaa kuluu helposti pieniin ostoksiin huomaamatta. Yksi limu, herkku tai peliostos ei ehkä tunnu isolta menolta, mutta pidemmällä aikavälillä pienistä ostoista kertyy yllättävän suuri summa. Tämän takia on hyvä pysähtyä välillä miettimään, mihin omat rahat oikeasti menevät.

Rahaa voi kulua helposti esimerkiksi:

- *Herkkuihin*
- *Limuihin ja energiajuomiin*
- *Peleihin ja sovelluksiin*
- *Vaatteisiin*
- *Harrastuksiin*

Jos sinulla ei riitä rahaa johonkin, on siitä hyvä sanoa suoraan. **Siinä ei ole mitään hävettävää**. Hyvä kaveri kyllä ymmärtää, ettei kaikilla ole saman verran rahaa käytettävissä.

Voit esimerkiksi sanoa:

"Mulla ei nyt oo rahaa tuohon."

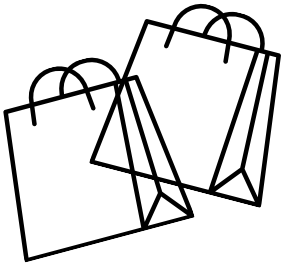
"Mä säästän tällä hetkellä."

"Tehäänkö jotain, mikä ei maksa mitään?"

8. Kaverit ja raha

Kaverit saattavat usein vaikuttaa siihen, mihin rahaa käytetään. Jos kaikki muut kertovat menevänsä esimerkiksi elokuviin, syömään tai shoppailemaan, voi olla hankalaa sanoa ei.

On kuitenkin hyvä muistaa, että sinun ei tarvitse käyttää rahaa siksi, että muutkin käyttävät.

3. Tarve vai halu?

Kaupassa nähtyäsi hienon uuden hupparin tai vaikka kuulokkeet, saattaa mieleen juolahtaa ajatus siitä, että se on pakko saada. Ennen ostopäätöstä on kuitenkin hyvä miettiä, onko kyseessä asia, mitä todella **tarvitset**, **vai jotain**, mitä vain **haluat**.

Tarve →

*Jotain, mitä **tarvitset** arjessasi. Esimerkiksi ruoka, sopivan kokoiset vaatteet tai ehjät kengät rikkinäisten tilalle*

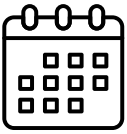
Halu →

*Jotain, jonka **haluat** omistaa tai kokea, mutta pärjäät myös ilman. Esimerkiksi merkkivaatteet, uusi peli tai vaikka herkut*

Haluja kuitenkin saa olla!
Rahankäytön tarkoituksena ei ole se, ettei ikinä saisi ostaa mitään kivaa. Tärkeää on kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, **mihin** rahaa käyttää ja **miksi**.

Ennen kuin ostat, mieti seuraavat asiat:

- *Tarvitsenko vai haluanko tämän?*
- *Omistanko jo jotain vastaavaa?*
- *Haluanko tämän vielä viikon päästä?*
- *Onko tämä minulle sen hinnan arvoinen?*
- *Tahdonko käyttää rahani tähän vai säästää ehkä johonkin muuhun?*

Sama pätee erilaisiin kuukausitilauksiin. Vaikka tilaus olisi vain **5 €** kuukaudessa, on se vuodessa jo **60 €** !

Pidäthän siis mielessä, että **digitaalinen raha on ihan oikeaa rahaa**. Vaikka et saa mitään konkreettista käteesi ostoksen myötä, näkyy se silti pankkitilillä.

7. Pelaaminen ja digiraha

Pelaaminen on monelle hauska harrastus, mutta siihen saa myös helposti kulutettua rahaa. Monissa peleissä voit ostaa esimerkiksi uusia hahmoja, tavaroita, asuja, kolikoita tai muita ominaisuuksia **oikealla rahalla**.

Yksittäiset kahden euron ostokset eivät välttämättä tunnu paljolta, mutta kun niitä tekee usein, alkaa summa kasvamaan suuremmaksi.

4. Tee budjetti

Budjetti saattaa kuulostaa tylsältä, mutta se on hyvä suunnitelma omien rahojen varalle. Sen avulla tiedät kuinka paljon voit käyttää ja minkä verran kannattaa säästää.

Budjetti voi olla hyvin yksinkertainen. Rahat voi jakaa esimerkiksi **kolmeen osaan**:

Säästöön: *Rahaa tulevia hankintoja tai tavoitteita varten*

Käyttöön: *Rahaa vapaa-ajalle, herkkuihin, peleihin ja muuhun kivaan.*

Tavoitteeseen: *Rahaa johonkin tiettyyn haluamaasi asiaan.*

Esimerkki budjetista:

Saat 40 € kuukaudessa

Jos säästät 10 € kuukaudessa, kertyy sinulle vuoden aikana jo 120 €!

Tämä on vain esimerkki, jonka pohjalta voit rakentaa itsellesi sopivan budjetin. Joka kuukausi jaon ei tarvitse mennä samalla tavalla, riittää kun olet perillä siitä mihin rahasi kuluvat.

Kun haluat ostaa jonkun tuotteen some sisällön perusteella, on hyvä pysähtyä miettimään:

Jos en olisi nähnyt tätä somessa, haluaisinko sen?

Onko tämä oikeasti hyödyllinen tai tarpeellinen minulle?

Voisinko odottaa muutaman päivän, ennenkuin teen ostopäätöksen?

Se, että joku toinen omistaa jotain, **ei tarkoita**, että sinä tarvitset sitä. Somessa näet vain pienen osan muiden elämästä – eikä sinun tarvitse pysyä mukana kaikissa trendeissä.

5. Säästäminen – Miksi se on tärkeää?

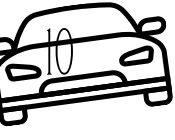
Miksi sitten kannattaa laittaa rahaa säästöön? – Jotta voit tulevaisuudessa saada jotain, mistä haaveilet tai mitä oikeasti haluat!

Se voi olla esimerkiksi puhelin, tietokone, matka tai vaikkapa auto!

Säästäminen on järkevää myös silloin, kun ei ole mitään tiettyä asiaa mitä varten säästää. Kun rahaa on säästössä, ei yllättävät menot tunnu yhtä ikäviltä.

Säästöistä voi olla iso apu jos esimerkiksi puhelin hajoaa, tarvitset uuden polkupyörän tai tulee jokin muu yllättävä meno.

6. Somen vaikutus

Sosiaalinen media vaikuttaa yllättävän paljon siihen, mitä haluamme ostaa. Eri somekanavissa näkyy jatkuvasti uusia vaatteita, pelejä, kosmetiikkaa, elektroniikkaa ja muita tuotteita.

Kun joku esittelee somessa uuden tuotteen, saatat alkaa itsekin haluta sitä, vaikka et aiemmin osannut edes ajatella tarvitsevasi sellaista.

Vaikuttajat, mainokset ja alennuskoodit voivat helposti houkutella meitä ostamaan jonkun tuotteen. Monesti nämä sisällöt myös saavat meidät tekemään nopeita ostopäätöksiä.